

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2014

Annika Almqvist och Per Åsbrink

FoU Välfärd

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2014

Annika Almqvist och Per Åsbrink

Arbetsrapport 2015:2
FoU Välfärd – Region Gävleborg
Layout: Gunilla Bloom Lundqvist

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
BAKGRUND	4
Syfte	4
Metod.....	4
Bortfall	4
DEL 1. RESULTAT TOTALT – VILKA ÄR BARNEN?	5
Resultat – hur upplever barnen gruppverksamheten?.....	12
DEL 2. ÖPPNA FRÅGOR – BARNENS ÅSIKTER.....	15
DEL 3. KOMMUNREDOVISNING.....	19
SAMMANFATTNING	25
Vilka barn deltar i vilka grupper?	25
Föräldragrupper	25
Vad tycker barnen?.....	26
BILAGA 1: ENKÄT FÖR BARN OCH UNGDOMAR	27

Bakgrund

2011 startade FoU Välfärd en forskarcirkel med representanter för stödgrupperna för barn- och unga i länet vars föräldrar har problem med alkohol/narkotika, psykiska problem, använder våld eller befinner sig i separationskonflikt. Stödgruppsverksamheterna har beskrivits i en rapport från forskarcirkeln. En gemensam dokumentationsmall har tagits fram för att kunna samla in och sammanställa statistik från stödgrupperna samt dokumentera vad verksamheten har betytt för dem som deltagit. Rapporten omfattar barngruppsverksamheten för 2014 och jämförelser görs med data för 2012 och 2013.

Syfte

Det finns ett behov av att öka kunskapen om barnen som deltar i gruppverksamheter, såsom familjeförhållanden, problem i familjen, andra stödåtgärder för det enskilda barnet samt barnens upplevelse av gruppverksamheten.

Metod

Barnen har besvarat en enkät (se bilaga 1). Gruppledarna har överfört svaren på dessa enkäter i en excelmall. Resultatet från deltagande kommuner har sammanställts av FoU Välfärd.

Bortfall

Vi beräknar ett bortfall mellan 8 – 10 %. Det har varit hög närvaro vid avslutningsträffarna, då enkäterna har fyllts i.

Disposition

Del 1: Redovisning av resultatet totalt från sex kommuners gruppverksamheter.

Del 2: Barnens åsikter

Del 3: Kommunredovisning

DEL 1. Resultat totalt – Vilka är barnen?

Sex kommuner har inlämnat dokumentation kring barnen i gruppverksamhet. 132 barn deltog och fullföljde gruppverksamhet 2014 i sju av länets kommuner, i jämförelse med 141 barn 2013 (tabell 1).

Tabell 1. *Antalet barn i gruppverksamhet efter kommuner. Antal barn.*

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Sandviken	25	20	13	58
Gävle	60	61	45 ¹	166
Söderhamn	16	14	15	45
Bollnäs	26	29	40 ²	95
Ovanåker	5	5	4	14
Ljusdal	19	12	9 ³	40
Hudiksvall	3	0	0	3
Nordanstig	0	0	6	6
Totalt	154	141	132	427

Fler flickor (61 %) än pojkar (39 %) deltog i gruppverksamheterna 2014, i jämförelse med 2013 har andelen pojkar i gruppverksamhet dock ökat (från 38–39 %) (tabell 2).

Tabell 2. *Kön. Antal och procent.*

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Pojke	45	53	51	149
	29 %	38 %	39 %	35 %
Flicka	109	88	81	278
	71 %	62 %	61 %	65 %
Totalt	154	141	132	427
	100 %	100 %	100 %	100 %

2014 var 80 % av barnen mellan 7–12 år och 19 % mellan 13–16 år, i jämförelse med 2013 finner vi att andelen barn 13–16 år har ökat och ungdomar i åldersgruppen 17–20 år minskat (tabell 3). De grupper man kan erbjuda återspeglas i statistiken.

¹ 2014 har flera personalbyten ägt rum i Gävle.

² I Bollnäs har man nu 11 utbildade ledare.

³ 6 avhopp skedde i Ljusdal 2014.

Tabell 3. Åldersgrupp. Antal och procent.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
0–6 år	0	2	0	2
	0 %	1 %	0 %	0 %
7–12 år	115	119	106	340
	75 %	84 %	80 %	80 %
13–16 år	24	16	25	65
	16 %	11 %	19 %	15 %
17–20 år	15	4	1	20
	10 %	3 %	1 %	5 %
Totalt	154	141	132	427
	100 %	100 %	100 %	100 %

2014 var barnen i genomsnitt 11 år (10,63) i jämförelse med 10,91 år 2013 (tabell 4).

Tabell 4. Genomsnittsålder.

År	Medelålder	Medianålder	Antal
2012	11,21	11,00	154
2013	10,91	11,00	141
2014	10,63	10,00	132
Totalt	11,07	11,00	295

För 2014 noterar vi att 30 % av barnen bor med en ensamstående mamma och 26 % bor växelvis hos sin mamma och pappa och 23 % med en biologisk förälder + styvförälder. 8 % av barnen bor med sina båda biologiska föräldrar (tabell 5).

Tabell 5. Hur bor barnet? Antal och procent.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Bor med båda föräldrarna	24	14	10	48
	16 %	10 %	8 %	12 %
Bor med förälder + styvförälder	31	28	28	87
	20 %	20 %	23 %	21 %
Bor med ensamstående mamma	43	35	36	114
	28 %	25 %	30 %	27 %
Bor med ensamstående pappa	9	11	9	29
	6 %	8 %	7 %	7 %
Växelvis boende hos mamma/pappa	33	34	32	99
	21 %	24 %	26 %	24 %
Familjehem – släktingplacering	5	4	0	9
	3 %	3 %	0 %	2 %
Familjehem - främmande familjehem	6	12	6	24
	4 %	9 %	5 %	6 %
Annat familjesituation	3	3	0	6
	2 %	2 %	0 %	1 %
Totalt	154	141	121	416
	100 %	100 %	100 %	100 %

Om vi kategoriserar barnens familjeförhållanden utifrån andel barn som lever med sina båda biologiska föräldrar respektive andra familjeförhållanden finner vi för 2014 att 8 % av barnen lever med sina båda biologiska föräldrar och 87 % lever i andra familjeförhållanden. I jämförelse med 2013 har andelen barn som bor med sina båda biologiska föräldrar minskat (tabell 6).

Tabell 6. Andel barn i splittrade familjer. Antal och procent

	2012		2013		2014	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Bor med båda biologiska föräldrarna	24	16	14	10	10	8
Andra familjeförhållanden	116	75	108	77	105	87
Placerad i familjehem eller annan familjesituation	14	9	19	13	6	5
Totalt	154	100	141	100	121	100

2014 erhöll 48 % av barnen information om barngruppsverksamheten via socialtjänsten, 22 % genom skolan och 19 % via sin släkt, bekanta eller kompisar (tabell 7). Informationen behöver regelbundet gå ut, inte minst på grund av hög personalomsättning i såväl socialtjänsten som i skolan. Skolans intresse för att ta emot information varierar mellan kommunerna.

Tabell 7. Information om barngruppen. Antal och procent *.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Genom socialtjänsten	56	65	50	171
	39 %	50 %	48 %	45 %
Genom skolan	24	34	23	81
	17 %	26 %	22 %	21 %
Genom min släkt/bekanta/kompisar	43	31	20	94
	30 %	24 %	19 %	25 %
Genom annan	20	1	12	33
	14 %	1 %	11 %	9 %
Totalt	143	131	105	379
	100 %	100 %	100 %	100 %

*Bortfall = 16.

För 2014 finner vi att långt mer än hälften av barnen (61 %) inte erhåller något annat eget stöd än deltagande i barngruppverksamheten. 18 % erhåller särskilt stöd i skolan och 17 % är aktuella för insatser från socialtjänsten samt 11 % inom BUP. I jämförelse med 2013 noteras att andelen barn som inte har något annat stöd har ökat (från 48 till 61 %) samt att andelen barn som har stöd i skolan och inom BUP har minskat (tabell 8). De barn som deltar i grupp för separerade föräldrar behöver sällan annat stöd. Skolans möjlighet att erbjuda annat stöd kan variera. Elevhälsan kan vara olika organiserad i olika kommuner. Var stödet ges kan också ha betydelse om det innebär resor för barnen.

Tabell 8. Får barnet stöd från någon annan? Antal och procent. *

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Nej, ingen annan hjälp	84	67	74	225
	55 %	48 %	61 %	
Ja, hjälp inom socialtjänsten	23	22	21	66
	15 %	16 %	17 %	
Ja, BUP	12	17	14	43
	8 %	12 %	11 %	
Ja, Barnhabiliteringen	2	1	1	4
	1 %	1 %	1 %	
Ja, Stöd i skolan	26	32	22	80
	17 %	23 %	18 %	
Ja, Barn och familjehälsan	7	5	2	14
	5 %	4 %	2 %	
Ja, annan hjälp	19	19	3	41
	12 %	14 %	2 %	
Totalt	154	140	122	416

31 % av barnen har en stödinsats förutom deltagande i gruppverksamheten och 7 % av barnen har två stöd insatser. I jämförelse med 2013 noteras att antalet barn med andra stödinsatser utom barngruppsverksamheten har minskat (tabell 9).

Tabell 9. Antal stödinsatser för barnen.
Antal och procent.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
0	84	68	70	222
	55 %	48 %	60 %	54 %
1	54	55	36	145
	35 %	39 %	31 %	35 %
2	13	13	8	34
	8 %	9 %	7 %	8 %
3	3	5	2	10
	2 %	4 %	2 %	2 %
Totalt	154	141	116	411
	100 %	100 %	100 %	100 %

Vanligaste problemen i familjen för 2014 är separationskonflikter (44 %) och missbruk (39 %). I jämförelse med 2013 har andelen barn som uppger missbruk i familjen minskat (från 51 till 39 %) och ökat något för andelen barn med psykiska problem i familjen (från 13 till 17 %) (tabell 10). I Gävle är det barn vars föräldrar har svåra konflikter som kan delta i grupp. I andra kommuner kan man ta emot även om det är mindre allvarliga problem. Vad man kan erbjuda har betydelse för statistiken, ibland saknas det personal för att starta en grupp.

Tabell 10. Problem i familjen. Antal och procent. *

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Missbruk	84	70	48	202
	57 %	51 %	39 %	
Psykiska problem	26	18	21	65
	18 %	13 %	17 %	
Våld mellan vuxna i hemmet	16	9	7	32
	11 %	7 %	6 %	
Separationskonflikter	52	61	54	167
	35 %	45 %	44 %	
Andra problem	18	21	24	63
	12 %	15 %	20 %	
Totalt	147	136	122	405

De allra flesta barnen (80 %) uppger ett problem i familjen. I jämförelse med 2013 har andelen barn med mer än ett problem i familjen totalt sett minskat, t.ex. barn med två problem i familjen har minskat från 21 till 15 % (tabell 11).

Tabell 11. Antal problem i familjen. Antal och procent.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
1	107	101	83	291
	73 %	74 %	80 %	75 %
2	32	29	16	77
	22 %	21 %	15 %	20 %
3	7	4	5	16
	5 %	3 %	5 %	4 %
4	1	2	0	3
	1 %	1 %	0 %	1 %
Totalt	147	136	104	387
	100 %	100 %	100 %	100 %

För 2014 noteras att de vanligaste familjeproblemen för pojkar är missbruk (48 %) och för flickor separationskonflikter (51 %). I jämförelse med 2013 har andelen pojkar med missbruk i familjen minskat (från 61 till 48 %) och andelen flickor med separationskonflikter i familjen

ökat (från 46 till 51 %) (tabell 12). Variationerna kan vara slumpmässiga, men pojkar kommer oftare tillsammans med föräldrar som har missbruksproblem, medan flickor som är äldre själva oftare är motiverade att söka hjälp.

Tabell 12. Problem i familjen efter kön. Antal och procent.*

	2012		2013		2014	
	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka	Pojke	Flicka
Missbruk	23	61	31	39	23	25
	55 %	58 %	61 %	46 %	48 %	34 %
Psykiska problem	6	20	6	12	7	14
	14 %	19 %	12 %	14 %	15 %	19 %
Våld mellan vuxna i hemmet	4	12	5	4	3	4
	10 %	11 %	10 %	5 %	6 %	5 %
Separationskonflikter	17	35	22	39	16	38
	40 %	33 %	43 %	46 %	33 %	51 %
Andra problem	5	13	8	13	11	13
	12 %	12 %	16 %	15 %	23 %	16 %
Totalt	42	105	51	85	48	74

43 % av barnen har 2014 deltagit i gruppverksamheten ”Barn till separerade föräldrar” och 27 % i gruppverksamhet ”Barn till missbrukande föräldrar”. 16 % av barnen har gått i ”Annan grupp” vilket bl.a. har handlat om sorg – dödsfall i familjen, ungdomsgrupp. I jämförelse med 2013 finner vi främst en ökning av andelen barn och ungdomar i andra gruppverksamheter, som rör traumatiska livshändelser (sorg) eller grupp för ungdomar (tabell 13).

Tabell 13. Vilken grupp har barnet avslutat? Antal och procent.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Missbruk	72	53	34	159
	47 %	38 %	27 %	38 %
Psykisk ohälsa	12	8	15	35
	8 %	6 %	12 %	8 %
Bevittnat våld	16	3	3	22
	10 %	2 %	2 %	5 %
Barn till separerade föräldrar	42	69	55	166
	27 %	49 %	43 %	39 %
Barn i familjehem	0	8	0	8
	0 %	6 %	0 %	2 %
Missbruk samt psykisk ohälsa	12	0	0	12
	8 %	0 %	0 %	3 %
Annan grupp	0	0	21 ⁴	21
	0 %	0 %	16 %	5 %
Totalt	154	141	128	423
	100 %	100 %		100 %

De flesta av barnen (72 %) har aldrig tidigare gått i grupp. Av de barn som tidigare har deltagit i gruppverksamhet har de flesta av barnen (16 %) gått i grupp ”Barn till missbrukande föräldrar”. I jämförelse med 2013 föreligger inga större förändringar (tabell 14).

Tabell 14. Har barnet tidigare gått i grupp? Antal och procent.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Nej, aldrig tidigare gått i grupp	110	100	88	298
	72 %	72 %	72 %	
Ja, grupp Missbruk	29	17	20	66
	19 %	12 %	16 %	
Ja, grupp Psykisk ohälsa	2	8	2	12
	1 %	6 %	2 %	
Ja, grupp Bevittnat våld	6	2	1	9
	4 %	1 %	1 %	
Ja, grupp Barn till separerade föräldrar	5	13	12	30
	3 %	9 %	10 %	
Annan grupp	4	6	1	11
	3 %	4 %	1 %	
Totalt	153	138	122	413

⁴ I Bollnäs har man haft två sorggrupper för tonåringar. En del barn vill varken träffa en kurator eller ha en kontaktfamilj, då kan en sorggrupp vara ett alternativ. I Gävle kan man vända sig till Anhörigcenter och i Ljusdal till kyrkan. Behov av sorggrupp finns även i Söderhamn och Sandviken.

De flesta av barnens föräldrar går inte parallellt i någon gruppverksamhet för föräldrar (83 %). 9 % av barnens föräldrar går i föräldragrupp i samma verksamhet som barnet. I jämförelse med 2013 har andelen föräldrar som går i föräldragrupp minskat (tabell 15). Föräldrar med psykisk sjukdom behöver gå i egen grupp, som kan erbjudas tillsammans med psykiatrin. Tiden för när grupp kan erbjudas föräldrar har också betydelse för deras möjlighet att delta.

Tabell 15. Går barnens föräldrar i grupp? Antal och procent.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Nej	83	109	101	293
	54 %	77 %	83 %	70 %
Ja, föräldragrupp, på samma ställe som barnet	50	13	11	74
	33 %	9 %	9 %	18 %
Ja, grupp för föräldrar på annat ställe	9	6	4	19
	6 %	4 %	3 %	5 %
Vet ej	11	13	6	30
	7 %	9 %	5 %	7 %
Totalt	153	141	122	416
	100 %	100 %	100 %	100 %

Resultat – hur upplever barnen gruppverksamheten?

Mer än hälften (57 %) av barnen anser att gruppen har varit till *mycket god hjälp*, vi finner bl.a. att 65 % upplever sig *i hög grad* ha blivit lyssnad till i gruppen och 70 % anser att det har varit mycket bra att träffa andra barn med liknande erfarenheter (tabell 16).

Tabell 16. Om att gå i gruppen. 2014 Resultat 2013 inom parentes. Procent.

	Instämmer inte allt	2	3	4	Instämmer helt
Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp*	3 (1)	2 (3)	15 (18)	22 (25)	57 (54)
Jag har blivit lyssnad till i gruppen*	2 (1)	3 (1)	11 (6)	20 (15)	65 (76)
Det har varit bra att träffa andra med liknande erfarenheter**	2 (1)	3 (1)	7 (7)	17 (19)	70 (72)

Som exempel noterar vi att 31 % (betyg 5) *helt instämmer* att de vet mera om missbruk, psykisk sjukdom, våld och konflikter mellan vuxna efter deltagande i gruppen. 27 % av barnen *instämmer helt* att det efter gruppen har blivit lättare att säga vad han/hon tycker till sina föräldrar samtidigt noteras att 11 % *inte alls instämmer* i påståendet (tabell 17).

Tabell 17. Efter gruppen, 2014. Resultat 2013 inom parentes. Procent.

	Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt
Nu vet jag mer om missbruk m.m.	12 (7)	8 (8)	20 (20)	29 (39)	31 (26)
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu	11 (7)	10 (11)	26 (23)	26 (27)	27 (31)
Nu har jag lättare att be om hjälp*	7 (6)	11 (13)	27 (21)	17 (26)	39 (34)
Jag kan lättare uttrycka mina känslor	10 (4)	7 (12)	24 (17)	23 (36)	37 (31)
Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver	9 (8)	12 (9)	23 (30)	26 (28)	31 (24)
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	11 (7)	12 (7)	18 (27)	27 (25)	31 (34)

Vid en sammanställning, i fallande skala, av medelvärden (skala 1–5) kring barnens upplevelser av gruppverksamheten 2014 finner vi att det högsta medelvärdet (mest nöjd) rör upplevelsen av att *träffa andra barn med liknande erfarenheter* (4,50) följt av att ha *blivit lyssnad till i gruppen*. Lägst medelvärde (minst nöjd) rör upplevelsen av efter gruppen *ha lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar* (3,49) (tabell 18).

Om vi jämför med medelvärden från enkäten 2013 noterar vi att i alla frågeområden, utom två föreligger sämre medelvärden 2014. Störst minskning av medelvärden finner vi rörande frågorna om: *ha blivit lyssnad till i gruppen* (-0,19 och *jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar* (-0,16). Förbättrade värden noteras för, *jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver*(+0,07) och *nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det* (+0,01). Det sammantagna medelvärdet har försämrats med -0,08 mellan 2013 och 2014 (tabell 18).

Tabell 18. Sammanställning medelvärden. Skala 1–5. 1 = mycket dåligt, 5 = mycket bra.

	Medelvärde 2013	Medelvärde 2014	Skillnad 2013–2014
Det har varit bra att träffa andra barn med liknande erfarenheter	4,60	4,50	-0,10
Jag har blivit lyssnad till i gruppen	4,62	4,43	-0,19
Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp	4,28	4,28	0
Jag kan lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen	3,80	3,70	-0,10
Nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det	3,69	3,70	+0,01
Nu vet jag mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld mellan vuxna	3,70	3,59	-0,11
Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver	3,51	3,58	+0,07
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	3,70	3,54	-0,16
Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu	3,64	3,49	-0,15
Totalt	3,95	3,87	-0,08

De allra flesta barnen (74 %) skulle kunna tänka sig att tipsa en kompis om barngruppsverksamheten (tabell 19).

Tabell 19. Kan du tänka dig att tipsa en kompis?
Antal, procent.

	År			Totalt
	2012	2013	2014	
Ja	104	104	90	298
	70 %	75 %	74 %	73 %
Nej	6	6	2	14
	4 %	4 %	2 %	3 %
Vet ej	39	29	30	98
	26 %	21 %	25 %	24 %
Totalt	149	139	122	410
	100 %	100 %	100 %	100 %

DEL 2. Öppna frågor – Barnens åsikter

Barnen fick i slutet av enkäten skriva ner sina upplevelser av gruppverksamheten.

Vad är du mest nöjd med?		
Alla kompisar	Allting var roligt och sådär. Men pyssla är väl alltid kul!	Att få prata om mamma även om det har varit det jobbigaste.
Alla trevliga personer jag träffat!	Att alla lyssnar på varandra. Det är inte stelt utan vi har myser och skrattar och har jättekul i gruppen	Göra olika saker och träffa andra som har som mig.
Att dom varit snälla och schyssta	att få träffa andra som förlorat en förälder	Jag har lärt mig mer.
Allt (vet hur andra har det)	Att få träffa nya kompisar, skoj i gruppen	Jag kände mig bra och fick nya kompisar
Att fröknarna är snälla.	Att jag har fått lärt mig mer om missbruk.	X är en trygghet om jag behöver prata om känslor och som kanske annars stannar inombords.
Att få träffa andra som delar samma känslor.	Att man lär sig mycket om droger och annat, som exempel oro.	Det är kul och jag har fått veta mer om tonåringar i min ålder
Att ha det bra när jag är där	Fikat och jag har nått att göra på tisdagar	Det är att jag har fått lära mig mer saker, och att det känns skönt att inte bara jag har haft det svårt
Att träffa andra som har ungefär samma problem	De var bra lärare och det var kul	Bra ledare och helt ok "kompisar", tystnadsplikt osv
Fikat och humorn	Det har varit roligt och jag känner att jag inte är ensam.	Att leka och prata om alkohol.
Att vi leker och att vi fikar	Att träffa andra vuxna som vet och förstår	Att jag fått lära mig mer om hur det är när man dricker
Att få veta vad andra tycker	Att man blir omtyckt	Att jag har fått hjälp och gott fika!
Att få leka	Att jag känner mig säkrare som person	Allt har varit bra
Allt det var mycket bättre än vad jag trodde. Trodde först att man bara skulle prata men man lekte, pratade, fikade och gick igenom allt som kom	Fikat för att då kändes det som dom flesta sa det dom ville säga!	Att få träffa andra ungdomar som har gått igenom samma sak och dela sina erfarenheter. Och att jag har fått flera vänner i processen.

Vad är du mest nöjd med?		
Jag tycker att det känns mycket bättre efter gruppen innan trodde jag att jag var själv med mina problem	Jag älskade alla dessa kompisar som man träffade och de roliga aktiviteter som vi gjorde.	Jag är mest nöjd med att prata med andra och få höra vad andra tycker och känner och själv få säga hur jag känner/tycker
Lättare att säga saker	Man får nya vänner och folk förstår en bättre eftersom de varit med om samma saker.	Nalleleken, kladdkaka, marängswisch/bananer/grädde, oboy
Pyssla, måla,	Roligt att måla, roliga lekar och film. Bra ledare som var snälla. Bra att det var en liten grupp (3 st)	Samarbetet. Och att jag har lärt mig att jag mår bra av att vara lite ensam ibland. Sällskapet.
Sköna soffor	Träffa andra i samma situation	Uttrycka känslor
Vi hade mest kul än prata. Komma med idéer om vad vi kunde göra som avslutning och i gruppen	Övningen: Hemlig vän. Plus att jag har fått en ny bästis.	

Vad skulle kunna vara bättre?		
Allt är bra	Att dom bjuder på busskort.	Att ha längre tid
Att jag fick gå med dom i min egen ålder	Att kunna få träffas fler gånger i veckan i stället för 1 gång.	Att leka mer
Att man kunde välja om man ville gå med flickor eller pojkar ifall det var någon som hade svårt att uttrycka sig med båda.	Att prata mer	Att var ute
Åka på utflykt och inget mera!	Bättre mat.	Ute mer
strängare fröknar, mer mat	Om det blir en hög ljudnivå så skulle det kunna finnas en klocka som man kan ringa i så alla blir tyst.	mindre prat om samma saker
Mindre deltagare! Max 5	Mera lekar	Mera lek mindre prat.
Mer utelekar	Mer av Nalleleken	Längre timmar och mer veckor.
Lite mera seriöst, inte för barnsligt. Djupare prat, mindre lek	Jag vill lära mig mer om när man tar mediciner/knark, vad som händer då med kroppen. Men vi har redan pratat lite om det.	För kort tid, Jag vill att vi ska stanna till natten
Folk kommer dit i tid så vi hinner längre	För få personer i gruppen.	Jag tycker att vi skulle kunna vara här mer dagar.
Inga konflikter mellan oss i gruppen.	Inget men om jag måste säga något så tycker att det skulle vara längre tid så att man fick säga det man ville säga för ibland hann inte jag säga det jag ville men annars är jag nöjd med allt!	Istället för mackor kunde det vara "gottigotti".

Har du något mer att säga?		
Att jag fick leka med alla nya kompisar	Jätteroligt! Önskar att om jag får komma tillbaka hit, vill jag gärna gå i samma grupp, men vet att det troligen inte blir så.	Nej, vill titta på film på återträffen Scooby Doo.
Att jag kommer att sakna alla i gruppen men mest Maggi	Nej bara att Grinden är bäst!	Tack för att jag får gå här o all hjälp jag fått.
Bra gruppledare	Nej inget jag kommer på nu (förresten jag vill säga att gå i grupp har vart TOPPEN!)	Tack för denna gång!
Bättre frågor som barn kan förstå	Pernilla & Maggi är bäst	Tack för min tid här. Vill gärna gå i gruppen igen innan jag ska börja i gymnasiet.
Jag hoppas jag får vara i samma grupp	Roligt att gå i grupp	Tack till alla som var där och lyssnade, världens bästa grupp!
Jag trivdes i gruppen	Tack! Vissa gånger känt mig lättare efter grupp	Nej, men om ni vet någon som förlorat en förälder att hen ska gå, i alla fall försöka en gång! För det är mycket roligare än vad man tror
Jag tycker att det har varit väldigt roligt på Grinden	För kort tid, vi kan väl träffas på måndag och lördag	

DEL 3. Kommunredovisning⁵

Följande avsnitt redovisar resultatet uppdelat på de sju kommunerna.

Den vanligaste typen av gruppverksamhet i kommunerna 2014 var ”Barn till separerade föräldrar” (55 barn) följt av ”Barn till missbrukande föräldrar” (34 barn) (tabell 20).

Tabell 20. Typ av grupp efter kommun. 2014*. 2013 inom parentes. Antal.

	Missbruk	Psykisk ohälsa	Bevitnat våld	Barn till separerade föräldrar	Barn i familjehem	Annan grupp	Totalt
Sandviken	0 (8)	0 (0)	0 (0)	9 (12)	0 (0)	0 (0)	9
Gävle	11 (26)	14 (8)	3 (3)	17 (16)	0 (8)	0 (0)	45
Söderhamn	15 (14)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	15
Bollnäs	5 (5)	1 (0)	0 (0)	19 (24)	0 (0)	15 (0)	40
Ovanåker	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4 (5)	0 (0)	0 (0)	4
Ljusdal	3 (0)	0 (0)	0 (0)	6 (12)	0 (0)	0 (0)	9
Nordanstig	0	0	0	0	0	6	6
Totalt	34 (53)	15 (8)	3 (3)	55 (69)	0 (8)	21 (0)	128

*Bortfall=4

Som exempel noteras att i Söderhamn var barnen i grupp närmare 10 år (10,07) och i Gävle närmare 10 år (9,96). I jämförelse mellan 2014 och 2013 noteras att Gävle har haft något yngre barn i grupp och Bollnäs äldre barn (tabell 21).

Tabell 21. Medelålder barnen, sju kommuner. 2014 jämfört med 2013. Medelvärde.

Kommun	2014		2013
	Medelålder	Antal	Medelålder
Sandviken	10,46	13	11,20
Gävle	9,96	45	10,90
Söderhamn	10,07	15	9,71
Bollnäs	11,82	40	11,38
Ovanåker	8,75	4	10,00
Ljusdal	11,00	9	11,17
Nordanstig	10,17	6	-
Totalt	10,63	132	10,91

Den vanligaste boendeformen för barnen är hos en ensamstående mamma (antal 36) och växelvis boende (antal 32). Som exempel noteras att i Bollnäs bor 13 barn (av 40) i växelvis boende och 10 (av 40) hos en ensamstående mamma (tabell 22).

⁵ Observera att det är vanskligt att jämföra kommuner pga. den ojämna fördelningen av antalet barn.

Tabell 22. Hur bor barnet? Sju kommuner. 2014. Antal*.

	Hur bor barnet?						Totalt
	Båda föräldrarna	Förälder + styvförälder	Ensamstående mamma	Ensamstående pappa	Växelvis boende	Familjehem	
Sandviken	0	0	0	0	3	0	3
Gävle	6	14	14	1	10	0	45
Söderhamn	0	3	7	0	0	5	15
Bollnäs	2	8	10	6	13	1	40
Ovanåker	2	0	1	0	0	0	3
Ljusdal	0	3	1	2	3	0	9
Nordanstig	0	0	3	0	3	0	6
Totalt	10	28	36	9	32	6	121

*Bortfall=11.

De flesta barnen är i åldern 7–12 år. I jämförelse med 2013 (se parantes) noteras att totalt har andelen barn 13–16 år i grupp ökat något (tabell 23).

Tabell 23. Åldersgrupp. 2014. 2013 procent inom parentes. Antal.

	Åldersgrupp			Totalt
	7-12	13-16	17-20	
Sandviken	10 (16)	2 (3)	1 (1)	13
Gävle	39 (44)	6 (12)	0 (3)	45
Söderhamn	14 (14)	1 (0)	0 (0)	15
Bollnäs	26 (29)	14 (0)	0 (0)	40
Ovanåker	4 (5)	0 (0)	0 (0)	4
Ljusdal	7 (11)	2 (1)	0 (0)	9
Nordanstig	6	0	0	6
Totalt	106 (119)	25 (16)	1 (4)	132

De flesta av barnen i Gävle, antal 24 (av 37) erhöll information om gruppverksamheten via socialtjänsten. I Bollnäs erhöll 17 (av 38) barnen information via skolan. Observera bortfallet (antal 27) (tabell 24)

Tabell 24. Information om barngruppen. 2014. 2013 inom parentes. Antal och procent.*

	Information om barngruppen				Totalt
	Genom socialtjänsten	Genom skolan	Genom min släkt/ bekanta/ kompisar	Genom annan	
Sandviken	0 (10)	0 (0)	2 (9)	0 (0)	2
Gävle	24 (37)	2 (7)	10 (8)	1 (0)	37
Söderhamn	3 (2)	1 (2)	2 (10)	4 (0)	10
Bollnäs	10 (5)	17 (20)	6 (3)	5 (1)	38
Ovanåker	2 (1)	0 (3)	0 (1)	1 (0)	3
Ljusdal	5 (10)	3 (2)	0 (0)	1 (0)	9
Nordanstig	6	0	0	0	6
Totalt	50 (65)	23 (34)	20 (31)	12 (1)	105

*Bortfall=27.

De allra flesta barnen, antal 74 (av 122) erhåller inget annat stöd än barngruppen. Som exempel, i Gävle noteras att 25 barn (av 45) inte erhåller något annat stöd och 11 barn erhåller extra stödsatser i skolan (tabell 25).

Tabell 25. Vilka andra får barnet stöd från?

Kommun	Stöd för barnet							Totalt
	Inget annat stöd	Socialtjänsten	BUP	Barnhabiliteringen	I skolan	Barn och familje-hälsan	Annan hjälp	
Sandviken	0	0	0	0	2	0	2	3
Gävle	25	8	5	1	11	1	0	45
Söderhamn	9	3	2	0	2	0	1	15
Bollnäs	29	5	5	0	4	1	0	40
Ovanåker	4	0	0	0	0	0	0	4
Ljusdal	4	2	2	0	3	0	0	9
Nordanstig	3	3	0	0	0	0	0	6
Totalt	74	21	14	1	22	2	3	122

Vad gäller problem i familjen noteras, som exempel, att 15 av barnen (av 15) har missbruk i familjen och i Gävle har 13 barn (av 45) psykiska problem i familjen (tabell 26).

Tabell 26. Problem i familjen. 2014. Antal.*

	Problem					Totalt
	Missbruk	Psykiska problem	Våld mellan vuxna i hemmet	Separationskonflikter	Andra problem	
Sandviken	0	0	0	3	1	3
Gävle	15	13	5	21	3	45
Söderhamn	15	2	1	3	2	15
Bollnäs	8	6	1	17	18	40
Ovanåker	0	0	0	4	0	4
Ljusdal	4	0	0	6	0	9
Nordanstig	6	0	0	0	0	6
Totalt	48	21	7	54	24	122

* Bortfall = 10.

När vi studerar problembelastning i familjen, dvs. ytterligare problem utöver den problematik som man deltar i grupp, och jämför mellan kommunerna noteras, som exempel, att barnen i Söderhamn i genomsnitt har närmare två samtida problem i familjen (1,53) (tabell 27).

Tabell 27. Problembelastning i familjerna efter kommun. Medel.*

Kommun	Medel problem	Antal
Sandviken	1,33	3
Gävle	1,27	45
Söderhamn	1,53	15
Bollnäs	1,23	40
Ovanåker	1,00	4
Ljusdal	1,11	9
Nordanstig	1,00	6
Totalt	1,25	122

*Bortfall=10.

Nedanstående tabell redogör för medelvärdet utifrån barnens bedömningar i enkäten om att gå i gruppen, ju närmare värdet 5,0, desto bättre ”betyg”. Som exempel, finner vi att barnen som gått i grupp i Söderhamn 2014 har gett värdet 4,93 rörande frågan ”Jag har blivit lyssnad till i gruppen”, en förbättring värde i jämförelse med 2013 då värdet var 4,71 (tabell 28).

Tabell 28. Om att gå i gruppen. 2014 jämfört 2013 (inom parentes).
1 = Mycket dåligt, 5 = Mycket bra. Medel.*

Kommun	Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp		Jag har blivit lyssnad till i gruppen		Det har varit bra att träffa andra barn med liknande erfarenheter	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Sandviken	4,33	4,55	3,67	4,80	3,67	4,55
Gävle	4,56	4,20	4,58	4,48	4,62	4,70
Söderhamn	4,80	4,57	4,93	4,71	5,00	4,57
Bollnäs	3,75	4,34	4,13	4,76	4,28	4,45
Ovanåker	3,75	4,60	3,75	4,80	4,00	4,60
Ljusdal	4,78	3,67	4,78	4,58	4,78	4,50
Nordanstig	4,00	-	4,33	-	4,17	-
Totalt	4,28	4,28	4,43	4,62	4,50	4,60

*Bortfall=10.

Som exempel, noteras, att barnen som gått i grupp i Söderhamn har gett ett mycket gott ”betyg” (4,53) rörande frågan ”Nu vet jag mera missbruk...”. För Gävle finner vi att betyget från barnen, för alla tre nedanstående frågor, har förbättrats mellan 2013 och 2014 (tabell 29).

Tabell 29. Efter gruppen. 2014 jämfört med 2013 1= Mycket dåligt, 5 = Mycket bra. Medel.*

Kommun	Vet mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld mellan vuxna		Lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu		Lättare att be om hjälp när jag behöver det	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Sandviken	2,00	4,15	2,33	3,65	3,33	3,63
Gävle	3,88	3,58	3,87	3,61	4,04	3,69
Söderhamn	4,53	4,29	3,53	4,29	3,80	4,14
Bollnäs	3,07	3,46	3,05	3,45	3,40	3,66
Ovanåker	3,75	3,20	3,50	3,60	3,75	3,80
Ljusdal	3,67	3,58	3,78	3,50	3,44	3,33
Nordanstig	3,17	-	3,67	-	3,50	-
Totalt	3,59	3,70	3,49	3,64	3,70	3,69

*Bortfall=10.

Medelvärde för barngruppsverksamheten i Gävle rörande frågan ”Lättare att uttrycka mina känslor...” är 4,16 (av 5,00) och har förbättrats mellan 2013 och 2014 (från 3,92 till 4,16) (tabell 30).

Tabell 30. Efter gruppen. 2014 jämfört med 2013 1= Mycket dåligt, 5 = Mycket bra.
Medel.*

Kommun	Lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen		Tänker mer på mig själv och vad jag behöver		Lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Sandviken	3,00	3,53	2,67	3,11	4,00	3,74
Gävle	4,16	3,92	3,82	3,63	3,80	3,55
Söderhamn	3,93	4,57	4,27	3,86	4,00	4,33
Bollnäs	3,20	3,62	3,07	3,38	3,20	3,76
Ovanåker	3,50	3,00	3,50	3,60	3,50	4,00
Ljusdal	3,78	3,42	3,50	3,42	3,22	3,50
Nordanstig	3,50	-	4,00	-	3,00	-
Totalt	3,70	3,80	3,58	3,51	3,54	3,70

*Bortfall=10.

Sammanfattning

Vilka barn deltar i vilka grupper?

Sex kommuner har lämnat dokumentation om barnen i gruppverksamhet 2014.

132 barn i sju kommuner har deltagit i barngrupperna. 80 % av barnen var i åldern 7-12 år och 19 % i åldern 13-16 år. Barnen i åldern 13-16 år har ökat från 11 till 19 % från 2013. Barnen var i genomsnitt 11 år. Fler flickor (61 %) än pojkar (39 %) deltog i grupperna.

30 % av barnen bor tillsammans med sin ensamstående mamma, 26 % växelvis hos sin mamma och pappa och 23 % bor med en biologisk förälder och en styvförälder. Endast 8 % bor med sina båda biologiska föräldrar, denna grupp har minskat från 2012 då detta gällde 16 %.

Barnen har till största delen fått information om barngruppsverksamheten genom socialtjänsten (48 %), skolan (22 %) eller släkt/bekanta/kompisar (19 %).

De flesta barn (61 %) får inget annat stöd än gruppverksamheten, 18 % får stöd i skolan, 17 % får hjälp via socialtjänsten och 11 % får stöd från BUP. Antalet barn med andra stödinsatser har minskat.

De vanligaste problemen i familjen var 2014 separationskonflikter (44 %), och missbruk (35 %). 17 % har uppgivit psykiska problem i familjen. Andelen barn som uppper missbruk har minskat sedan 2012 då det var 57 % som angav detta. 80 % av barnen uppper att det finns ett problem i familjen. Andelen barn som uppper två eller fler problem har minskat från 2012.

43 % av barnen har 2014 deltagit i gruppverksamheter ”Barn till separerade föräldrar” och 27 % i gruppverksamheten ”Barn till missbrukande föräldrar”. 16 % har gått i annan grupp, t ex om sorg eller ungdomsgrupp.

72 % av barnen har inte tidigare gått i grupp. 83 % av barnens föräldrar har inte deltagit i någon gruppverksamhet för föräldrar, en stor minskning från 2012 då endast 54 % inte gjorde det.

Sammanfattningsvis kan vi se att andelen barn som inte bor med båda sina biologiska föräldrar och barn i åldern 13-16 år har ökat. En stor del av problematiken gäller barn med separerade föräldrar, men missbruk förekommer fortfarande som ett vanligt problem. Vid sidan av detta finns i dag grupper för barn som har föräldrar med psykiska problem, och barn med sorg. Vi kan konstatera att gruppverksamheten har breddats sedan starten och i dag möter barn med olika behov och problem i familjen. Barn som lever i familjer där våld förekommer erbjuds också att gå i grupp, men det har visat sig vara svårt att rekrytera till denna grupp, däremot kan det framkomma att barn som deltar i någon annan grupp även är utsatta för eller har bevittnat våld.

Föräldragrupper

Allt färre föräldrar deltar i gruppverksamhet för föräldrar. Då barngrupperna startades var målsättningen att erbjuda barn till föräldrar med missbruksproblem stöd och hjälp. Gruppverksamhet riktad till föräldrar med denna problematik erbjöds också ofta i

kommunerna. En inspirationskälla var 12-stegsrörelsen som arbetar mot beroenden av olika slag. När verksamheten breddats och riktar sig till barn med också annan problematik i familjen finns ofta inte motsvarande gruppverksamhet för föräldrarna. Här handlar det inte om beroende, utan annan problematik, som behöver angripas på annat sätt och gruppverksamhet kanske inte alltid är lämplig. Att antalet föräldrar som deltar i grupp har minskat så mycket på ett par år kan också ha andra orsaker, t ex att man har svårt att komma på de tider när grupperna träffas beroende på arbetssituationen.

Vad tycker barnen?

På en skala 1-5 instämmer mer än hälften (57 %) av barnen i att gruppen har varit till mycket god hjälp (betyg 5), 65 % upplever sig i hög grad (betyg 5) ha blivit lyssnad till i gruppen och 70 % anser att det har varit mycket bra (betyg 5) att träffa andra barn med liknande erfarenheter.

31 % (betyg 5) instämmer helt i att de vet mera om missbruk/-psykisk sjukdom/våld och konflikter mellan vuxna efter deltagandet i gruppen.

27 % av barnen instämmer helt (betyg 5) i att det efter gruppen har blivit lättare att säga vad han/hon tycker till sina föräldrar, samtidigt noteras att 11 % inte alls instämmer i påståendet

Vid en sammanställning, i fallande skala, av medelvärden (skala 1 – 5) kring barnens upplevelser av gruppverksamheten finner vi att det högsta medelvärdet (mest nöjd) rör upplevelsen av att träffa andra barn med liknande erfarenheter (4,50) följt av att ha blivit lyssnad till i gruppen. Lägst medelvärde (minst nöjd) rör upplevelsen av efter gruppen ha lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar (3,49) (tabell 19).

De allra flesta barnen (74 %) skulle kunna tänka sig att tipsa en kompis om barngruppsverksamheten.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det har ett mycket stort värde för barnen att få träffa andra barn med liknande erfarenheter och få uppleva att de inte är ensamma med sin erfarenhet. De uppskattar också mycket att bli lyssnade till och att de upplever sig ha fått god hjälp i gruppen. De har också fått mer kunskap om det problem som finns i familjen och de har påbörjat processen att kunna säga vad de tycker till sina föräldrar, be om hjälp, uttrycka känslor, tänka på sina egna behov samt säga vad de tycker till sina kompisar.

Bilaga 1. Enkät för barn och ungdomar

Vi vill gärna veta vad Du har tyckt om att gå i grupp. Detta hjälper oss att förbättra vårt arbete.

1) Pojke eller flicka? ☐ Pojke ☐ Flicka	2) Hur gammal är du? Ålder: <input type="text"/>
3) Hur bor du? ☐ Bor med båda mina föräldrar ☐ Bor med en förälder + styvförälder ☐ Bor med ensamstående mamma ☐ Bor med ensamstående pappa ☐ Bor växelvis hos mina föräldrar ☐ Bor i familjehem – hos släktingar ☐ Bor i familjehem – hos andra vuxna ☐ Annat boende	4) Hur fick du/ni i familjen reda på barngruppen? ☐ Genom socialtjänsten ☐ Genom skolan ☐ Genom min släkt/bekanta/kompisar Genom annan – vilken då? <input type="text"/>
5) Får du hjälp från någon annan? (flera alternativ) ☐ Nej, ingen annan hjälp ☐ Ja, annan hjälp inom socialtjänsten ☐ Ja, BUP (Barnpsykiatri) ☐ Ja, Barnhabiliteringen ☐ Ja, stöd i skolan ☐ Ja, Barn och Familjehälsan Annan hjälp – från vem? <input type="text"/>	6) Vilka problem finns i din familj? (flera alternativ) ☐ Missbruk (t.ex. dricker för mycket, drogar) ☐ Psykiska problem ☐ Våld mellan vuxna i hemmet ☐ Föräldrar som skiljt sig och inte kommer överens ☐ Andra problem
7) Vilket grupp har du just avslutat? ☐ Missbruk ☐ Psykisk ohälsa ☐ Upplevt våld ☐ Barn till separerade föräldrar Annan grupp – vilken då? <input type="text"/>	8) Har du tidigare gått i grupp? (flera alternativ) ☐ Nej, har aldrig tidigare gått i grupp ☐ Ja, grupp Missbruk ☐ Ja, grupp Psykisk ohälsa ☐ Ja, grupp Upplevt våld ☐ Ja, grupp Barn till separerade föräldrar ☐ Ja, annan grupp ☐ Nej, har aldrig tidigare gått i grupp
9) Går din mamma/pappa/styvförälder i grupp nu? ☐ Nej ☐ Ja, föräldragrupp, på samma ställe som jag ☐ Ja, grupp för föräldrar på annat ställe ☐ Vet ej	

Om att gå i gruppen

Här kommer ett antal påståenden. Håller du med om påståendet eller inte, så talar du om detta via att kryssa i rutorna.

10) Jag tycker att gruppen har varit till god hjälp. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt
11) Jag har blivit lyssnad till i gruppen. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt
12) Det har varit bra att träffa andra barn/ungdomar med liknande erfarenheter. ☐ Instämmer inte alls ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ Instämmer helt

Efter gruppen

13) Nu vet jag mera om missbruk/psykisk sjukdom/våld eller konflikter mellan vuxna.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

14) Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina föräldrar nu

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

15) Nu har jag lättare att be om hjälp när jag behöver det.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

16) Jag kan lättare uttrycka mina känslor efter att jag gått i gruppen.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

17) Jag tänker mer på mig själv och vad jag behöver.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

18) Jag har lättare att säga vad jag tycker till mina kompisar.

Instämmer inte alls 2 3 4 Instämmer helt

19) Kan Du tänka dig att tipsa en kompis om att gå i grupp?

Ja Nej Vet ej

Skriva fritt

Här får du skriva fritt om vad du tyckte var bra med att gå i grupp och vad som du skulle vilja ändra på.

20) Vad är Du mest nöjd med när det gäller att gå i gruppen?

21) Vad skulle kunna vara bättre med gruppen?

22) Har Du något mer som du vill säga?

Tack för dina svar!

Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter 2014

Beställ arbetsrapporten från:
gunilla.blom.lundqvist@regiongavleborg.se
FoU Vårld – Region Gävleborg
Gävle sjukhus, ingång 11
801 87
Tel: 026-65 02 68